

PUHDAS ITÄMERI JOHN NURMISEN SÄÄTIÖ

Rahastoraportti

1/2014 (17.4.2014)

Tilanne 31.12.2013	€
Lahjoitukset	10,3 MEUR
Käytetyt varat	7,6 MEUR
Sitoumukset	1,8 MEUR

Puhdas Itämeri -hankkeiden tavoitteet

John Nurmisen Säätiön Puhdas Itämeri -hankkeilla on kaksi toiminta-aluetta: Itämeren rehevöitymistä ehkäisevät, fosforipäästöjen vähentämiseen tähtäävät hankkeet sekä Suomenlahden öljyliikenteen turvallisuutta edistävä Tankkeriturva-hanke. Rehevöitymishankkeita johtaa Marjukka Porvari ja Tankkeriturva-hanketta Pekka Laaksonen. Yhteensä kaikkien hankkeiden ja niiden tukitoimien parissa työskentelee yhdeksän henkilöä, joista kaksi osa-aikaisesti.

Rehevöitymishankkeiden tavoitteena on vähentää vuosittain Itämereen päätyvän fosforin määrää yhteensä 2500 tonnilla. Rehevöitymishankkeita on tällä hetkellä käynnissä 11 hankekohteessa, ja kahdeksan kohteen osalta hankkeet on saatu päätökseen. Lisäksi John Nurmisen Säätiö on kahdessa kohteessa ollut mukana tarjoamassa teknistä asiantuntemusta ja vaikuttamassa siten fosforipäästöjen vähentämiseen. Kohdekaupunkien jätevedenpuhdistamoilla pyritään tehostamaan fosforinpoistoa niin, että puhdistuslaitokselta lähtevän jäteveden fosforipitoisuus on korkeintaan 0,5 mg litrassa, mikä on myös Itämeren suojelukomissio HELCOMin suosittama puhdistustaso.

Tankkeriturva-hankkeessa pienennetään merkittävästi suuren öljytankkerionnettomuuden riskiä Suomenlahdella, kehittämällä ja ottamalla käyttöön ENSI-navigointipalvelu. Palvelu parantaa tiedonvaihtoa aluksen komentosillan ja meriliikenteen ohjauksen välillä, sekä parantaa edellytyksiä ennakoivalle alusliikenteen ohjaukselle. Meriliikenteenohjaus saa tietoonsa alusten tarkat reittisuunnitelmat, ja tankkerit puolestaan saavat ENSI-portaalin kautta tarvitsemaansa reittikohtaista navigointi-informaatiota. Hankkeen pääyhteistyökumppani on Liikennevirasto. Säätiön on tarkoitus irrottautua hankkeesta siinä vaiheessa, kun on olemassa mekanismi, joka varmistaa ENSI-palvelun käyttöönoton Suomenlahdella liikkuvilla tankkereilla.

Rehevöitymishankkeet

Investointisuunnitelmat ja säätiön sekä vesilaitosten väliset investointisopimukset Luoteis-Venäjällä sijaitsevien Hatsinan ja Viipurin kaupunkien jätevedenpuhdistamoiden fosforinpoistojärjestelmien rakentamiseksi ovat valmiita. Tällä hetkellä Hatsinan hankkeelle haetaan Venäjän viranomaisten virallista rekisteröintiä laitetoimitusten tulli- ja verovapauksien saamiseksi. Viipurin hanke on viivästynyt Viipurin vesilaitoksessa tapahtuneiden henkilövaihdosten ja organisaatiomuutosten vuoksi sekä kokoojaviemäriputken hajoamisen vuoksi. Helmikuussa 2014 Viipurissa on avattu uusi

kokoojaviemäri ja fosforinpoistohanketta on siten päästy jatkamaan. Molemmissa kaupungeissa pyritään käynnistämään kemiallinen fosforinpoisto syksyllä 2014. Säätiö vastaa laitehankintojen ja vesilaitokset asennusten sekä rakennustöiden kustannuksista. Hankkeiden myötä Hatsinasta Suomenlahteen päätyvä vuotuinen fosforikuorma pienenee 40 tonnilla ja Viipurissa 20 tonnilla.

EU:n Itämeriohjelma osarahoittaa kahta Puhdas Itämeri -hankkeiden projektia, PURE- ja PRESTO-hankkeita, joissa säätiö toteuttaa ravinteiden poistoa tehostavia investointeja. PURE-hankkeessa (Project on Urban Reduction of Eutrophication) parannettiin jätevedenpuhdistamoiden fosforinpoistoa Valko-Venäjällä, Puolassa, Latviassa ja Virossa. Kaikki PURE-hankkeen investoinnit saatiin päätökseen syyskuussa 2013, jolloin Brestin jätevedenpuhdistamolla otettiin käyttöön Valko-Venäjän ensimmäinen kemiallinen fosforinpoistojärjestelmä. PURE-projektin päätyttyä säätiö jatkaa yhteistyötä Brestin vesilaitoksen kanssa fosforinpoistoprosessin ohjausjärjestelmän parantamiseksi. PURE-hankkeessa saavutettiin yhteensä 300–500 tonnin fosforikuormituksen vuosittainen vähenemä.

PRESTO-hankkeessa (Project on Reduction of Eutrophication of the Sea Today) investoidaan tehostettuun ravinteidenpoistoon kolmen valkovenäläisen kaupungin jätevedenpuhdistamoilla: Grodnossa, Vitebskissä ja Molodetšnossa. Vesilaitokset ovat kesällä 2013 allekirjoittaneet sopimukset laitetoimituksista. Rakennustyöt ja laitteiden asentaminen puhdistamoille käynnistyvät syksyllä 2013 ja saadaan loppuun vuoden 2014 syyskuuhun mennessä. Alustavien arvioiden mukaan PRESTO-hankkeen investoinneilla pienennetään puhdistamoilta vesistöihin päätyvää fosforikuormaa jopa 500 tonnilla.

PRESTO-projektin kokonaisbudjetti on 4,55 miljoonaa euroa, josta jätevedenpuhdistamoille investoidaan 2 miljoonaa euroa. EU:n Itämeriohjelma rahoittaa suurimman osan projektista: se kattaa 75-90 % yhteistyökumppanien projekтикustannuksista (riippuen missä maassa yhteistyökumppani toimii). Lisäksi Suomen ympäristöministeriö tukee suomalaisia yhteistyökumppaneita summalla, joka kattaa suurimman osan näiden omista kustannuksista.

Toukokuussa 2012 Baltic Sea Action Plan Trust Fund myönsi rahoituksen säätiön ja Udarnikin kanalan yhteishankkeelle, jossa pyritään vähentämään tilan alueella olevista vuotavista lanta-altaista Itämereen päätyvää ravinnekuormitusta. Selvitys lannankäsittelyn parantamisesta Viipurin alueella sijaitsevassa Udarnikissa valmistui kesällä 2012. Udarnik rakensi alueelle uuden lanta-altaan syksyllä 2012 ja on käynnistänyt kahden uuden lanta-altaan suunnittelun. Säätiö ja Udarnikin kanalan omistajat ovat vuoden 2013 aikana selvittäneet yhdessä vaihtoehtoja, joilla minimoidaan vanhan ja uusien lanta-aldaiden vuotoriskit ympäristöön. Vuoden 2014 aikana tilalle toimitetaan suodatusjärjestelmä, jonka avulla voidaan käsitellä lanta-aldaiden valumavedet ja siten estää ravinnepäästöt ympäröiviin vesistöihin.

Venäjällä Laukaanjoen varrella Kingiseppissä sijaitsevan Fosforit-lannoitetehtaan kipsikasasta valuneet, arviolta 1000 – 2000 tonnin vuotuiset fosforipäästöt Suomenlahteen saatiin kuriin tehtaan asiantuntijoiden rakennettua alueelle valumavesien puhdistusjärjestelmän maaliskuussa 2012. Kesäkuussa 2012 säätiö ja tehtaan omistava EuroChem allekirjoittivat sopimuksen riippumattoman asiantuntijaelimen palkkaamiseksi arvioimaan puhdistusjärjestelmän toimivuutta sekä seuraamaan Laukaanjoen fosforipäästöjen kehitystä. Kesällä 2013 tehtävään valittiin kansainvälinen konsulttiyhtiö Atkins, joka aloitti työnsä syyskuussa 2013. Säätiö seuraa Atkinsin työtä osallistumalla työn käytännön toteutukseen sekä osallistumalla hankkeen ohjausryhmään, jolle Atkins raportoi työnsä tuloksia. Ensimmäiset näytteet Laukaanjoesta otettiin lokakuussa 2013, ja tulokset julkaistiin alkuvuodesta 2014. Niiden mukaan Laukaanjoen fosforipitoisuus on pysynyt

edelleen samalla alhaisella tasolla, johon päästiin puhdistusjärjestelmän käynnistämisen myötä. Atkinsin seuranta- ja arviointityö jatkuu vuoden 2014 syksyyn asti.

Kingiseppin fosforivuodosta huolestuneena säätiö teetti keväällä 2013 konsulttiyhtiö Pöyryllä selvityksen Itämeren alueen lannoiteteollisuuden riskikohteista taustamateriaaliksi HELCOMin kesäkuun 2013 kokoukselle, jossa käsiteltiin lannoiteteollisuuden päästöjä Itämereen. Selvityksen mukaan etenkin Puolan rannikolla sijaitsevista kipsikasoista saattaa päätyä fosforia ja haitallisia aineita Itämereen. Säätiö seuraa aktiivisesti toimia, joita toteutetaan päästöjen estämiseksi ympäristöön ja Itämereen Gdanskin ja Policen kipsikasoista.

Tankkeriturva-hanke

Hankkeessa kehitetyn ENSI-navigointipalvelun (Enhanced Navigation Support Information) lopullinen omistaja on Liikennevirasto, joka myös vastaa palvelun toteutuksesta ja jatkokehityksestä. John Nurmisen Säätiön rooli hankkeessa oli ENSI-määrittelytyön johtaminen sekä eri toimijoiden yhteen saattaminen palvelun luomisen ja käyttöönoton nopeuttamiseksi. Näistä viimeksi mainitun parissa säätiön työ jatkuu edelleen.

Hanke on siirtynyt Liikenneviraston vastuulle. ENSI esiteltiin IMO:n NAV-alakomitean kokouksessa syyskuussa yhdessä muiden pohjoismaisten eNavigointi-hankkeiden kanssa.

Säätiö ja Liikennevirasto solmivat joulukuussa yhteistyösopimuksen, jossa määriteltiin työnjako hankkeen loppuunsaattamiseksi. Samalla päätettiin laajentaa hanke kattamaan myös muut laivatyytit tankkereiden ohella. Käyttöönotto tulee jatkumaan vuonna 2014.

Varainhankinta

Puhdas Itämeri -hankkeet rahoitetaan yksityisin lahjoituksin ja julkisella rahoituksella. Vuoden 2013 Puhdas Itämeri -hankkeiden varainhankinnan tuotto oli yhteensä reilu 1,3 miljoonaa euroa. Tästä yritysten osuus oli noin 39 prosenttia, julkisen sektorin noin 33 prosenttia ja yksityishenkilöiden lahjoitukset noin 28 prosenttia.

Vuoden 2013 aikana toteutettiin uudenlaisia varainhankintakampanjoita. Helmikuussa 2013 järjestetyn ensimmäisen Puhdas Itämeri -konsertin tuotto oli kulujen jälkeen yli 50 000 euroa. Lisäksi keväällä käynnistettiin The Tall Ships Races Helsinki 2013 -tapahtuman yhteydessä yksityishenkilöille suunnattu Horisontti -kampanja, johon osallistuvat saavat nimikoidun laatan Jätkäsaarenlaituriin nousevaan *Horisontti*-taideteokseen. Horisontti-kampanja jatkuu vuonna 2014.

Yrityksille suunnatulla joulukampanjalla kerättiin vuodenvaihteessa yli 70 000 euroa. Suurimmat joululahjoittajat olivat Familjen Hartwalls Fond ja Greta Maria Lindbloms Stiftelse.

31.12.2013 mennessä varoja on kerätty yhteensä noin 10,3 miljoonaa euroa, josta noin 7,6 miljoonaa euroa on käytetty hankkeiden toteuttamiseen. Sitoumusten määrä, eli nyt käynnissä ja suunnitteilla oleviin hankkeisiin varattu summa, on 1,8 miljoonaa euroa. Sitoumuksiin varattu summa on riippuvainen hankkeiden aikatauluista. Hallituksen päätöksen mukaan annettujen sitoumusten ei tule ylittää kerättyjä varoja.

Tällä hetkellä varoja kerätään Rehevöitymishankkeiden 2500 fosforitonin vähennystavoitteesta uupuvan noin 400 fosforitonin vähentämiseen ja uusien, erilaisten hankekohteiden identifiointiin, joilla voidaan turvata Itämeren ravinne päästöjen väheneminen myös tulevaisuudessa. Rahoituksen arvioitu tarve on yli 2 miljoonaa euroa, mutta tulee tarkentumaan vasta hankekohteiden identifioinnin myötä.

Annamari Arrakoski-Engardt
Asiamies
John Nurmisen Säätiö